

ІННОВАЦІЯ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

4. Жосан О.Е. Інноваційна діяльність гімназії. З досвіду роботи гімназії № 9 Кіровоградської міської ради: Методичний посібник. – Кіровоград: Вид-во КОІППО імені Василя Сухомлинського, 2007. – 64 с.
5. Жосан О.Е. Педагогічний експеримент // Навчально – методичний посібник Кіровоградського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. – 2008. – № 60. – С. 10 – 30
6. Макарова Л.П. Організація експериментальної роботи в навчальному закладі. – Волгоград: Учитель, 2008. – С.5 – 27
7. Шемет П.Г. Педагогічні інновації як умова розвитку освіти регіону. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ipe.poltava.ua/>.

Михальчевська Л. Г., Домбровська Н. С.*

РОЛЬ УЧИТЕЛЯ-ДЕФЕКТОЛОГА В ІНКЛЮЗИВНІЙ ШКОЛІ

Упровадження інклюзії вимагає від суспільства нових поглядів на реалізацію прав людини, зокрема на освіту. Роль учителя-дефектолога в цей час набуває якісно нового змісту. Досвід роботи, аналіз позитивних та негативних реалій освіти дітей з особливими потребами, бачення перспектив ролі вчителя-дефектолога – у даній статті.

Демократизація, гуманізація суспільства й системи освіти обумовила появу нових форм організації освіти дітей з особливими потребами, зокрема інклюзивне навчання й виховання.

Інклюзивне навчання передбачає створення освітнього середовища, яке б відповідало потребам і можливостям кожної дитини, незалежно від особливостей її психофізичного розвитку [1]. Низка нормативно-правових актів регулює створення такого середовища [2]. І є ілюзія, що порядок упровадження інклюзивного навчання зрозумілий і має швидко втілитись у життя. Школи звітують про виконання планів дій, заходів. Як приклад: облаштованість закладів освіти пандусами – 100%. Завдання ж більш суттєві виконуються повільно, зі значною затримкою.

Інклюзивне середовище змінює роль педагога звичайного навчального закладу, який має сприймати учнів з особливими потребами як і інших дітей у класі [1]. Але ці діти мають відмінності, особливості і потребують, відповідно до нормативно-правових документів, значного обсягу корекційно-розвивальної роботи [2]. Необхідною умовою є те, щоб корекцію розвитку здійснювали спеціалісти: для дітей сліпих та зі зниженим зором – тифлопедагог, для глухих та з вадами слуху – сурдопедагог, логопед – для дітей з порушенням мовлення, олігофренопедагог – для дітей із затримкою психічного розвитку та розумово відсталих, реабілітолог фізичного стану – для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, інші – за потребою.

Саме вчителі-дефектологи знають: як, скільки, якими методами донести до кожної дитини той максимальний обсяг знань

* © **Михальчевська Л. Г., Домбровська Н. С.**

ІННОВАЦІЯ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

та вмінь, який дитина зможе засвоїти, уміють наблизити інтелектуальний та фізичний розвиток дитини до вікової норми. Залучення фахівців із корекційної роботи є необхідною складовою функціонування інклюзивного освітнього закладу.

Досвід свідчить, що загальноосвітні навчальні заклади (далі ЗНЗ), у штатах яких є вчитель-дефектолог, успішніше включаються в роботу щодо впровадження інклюзивної освіти. На початковому етапі дефектолог виконує роль провідника ідеї інклюзії в освітнє середовище ЗНЗ, учасниками якого є:

- діти з особливими потребами та їх батьки;
- корекційні педагоги: учитель-дефектолог, психолог, соціальний педагог, асистент учителя;
- діти класів школи інклюзивного навчання та їх батьки;
- усі педагоги інклюзивної школи;
- штатний персонал школи.

Провідник ініціює створення необхідних умов для забезпечення інклюзивного навчання, позитивно налаштовує учасників процесу сприйняти адекватно, толерантно дитину такою, як вона є, та налагодити плідну взаємодію.

Співпрацюючи в тісному контакті із психолого-медико-педагогічними консультаціями, дитячими поліклініками, дошкільними навчальними закладами, колегами зі спеціальних шкіл, учитель-дефектолог консультує особливих дітей та їх батьків, прогнозує залучення до ЗНЗ особливих дітей, координує та супроводжує дитину під час переходу зі спеціальної школи в інклюзивну або навпаки, у разі несприятливих життєвих умов ув сім'ї.

На етапі входження дитини в ЗНЗ бажано створити ініціативний осередок сприяння. Це може бути шкільна ПМПК, творча група, інше. Їх завдання – адаптація освітнього середовища, адаптація дитини, визначення змісту навчання, навчального плану, створення методичних рекомендацій для учасників середовища, визначення освітніх, корекційних, реабілітаційних потреб учня з особливостями психофізичного розвитку, надання консультацій та роз'яснень батькам.

Ключова роль у вирішенні даних питань належить учителю-дефектологу.

На етапі корекційного навчання інклюзованої дитини педагог-дефектолог спонукає дитину до прагнення засвоїти якомога більшу кількість знань, стимулює розвиток шкільних навичок, формує доступні життєві компетентності, зменшує вплив відхилень на розвиток особистості дитини.

Зрозуміло, що на даному етапі спеціалізація вчителя-дефектолога відповідає потребам дитини, особливостям її розвитку. Досвід підтвердив розуміння того, що діагноз дитини є підставою для визначення спеціалізації корекційного педагога. Без корекційної допомоги сурдолога дитина за вадами слуху матиме безліч проблем розвитку попри всі намагання педагогічного колективу надати їй освітні послуги. Дитина не

ІННОВАЦІЯ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

має змоги на рівні свого сенсорного розвитку сприймати навчання. Даний приклад нині, на жаль, є негативною реалією освітнього середовища. Тому одна з основних умов функціонування інклюзивного освітнього закладу – це надання кваліфікованої спеціальної корекційної допомоги, тобто залучення до освіти дитини з особливостями розвитку спеціаліста, який має відповідну кваліфікацію, спеціалізацію.

Учитель-дефектолог команди інклюзивної освіти в ЗНЗ може й повинен передбачати залучення відповідних спеціалістів, клопотатися з даного питання перед адміністрацією школи.

Перед учасниками інклюзивної освіти гостро стоїть питання правового та соціального захисту учасників навчального процесу [3]. Навіть питання техніки безпеки, підвозу дітей з особливостями розвитку, супроводу (якщо не введено до штату асистента вчителя) є дискусійними. Саме вчитель-дефектолог, виходячи з розуміння особливих потреб учня, має надати консультації-роз'яснення та допомогу у вирішенні цих питань.

Особливу увагу вчитель-дефектолог має звернути на систему оцінювання навчальних досягнень учнів, інклюзованих у ЗНЗ. Ця система відмінна від шкали оцінок звичайної школи. Оцінювання особливих дітей є стимулюючим, заохочувальним [4]. Досвід роботи вчителя-дефектолога Чаплинської спеціалізованої загальноосвітньої школи в спеціальних класах для дітей із затримкою психічного розвитку дав позитивний результат, коли за навчальну діяльність, самостійні роботи, творчі прояви учні отримували умовні бали, які заносились у відомості під підпис дітей.

Метод є дієвим, доступним для розуміння особливими дітьми, стимулює учнів до самоконтролю, працьовитості, працездатності, позитивного налаштування на шкільну діяльність загалом.

Стимулюють і корегують розвиток особливих дітей «Правила корекції». «Правила» складаються в процесі корекційно-розвивальних занять і мають індивідуальну або групову корекційну спрямованість, можуть змінюватись та відповідати певним запитам, вимогам. Наприклад: «Поважати людей і себе», «Не створювати проблем», «Берегти здоров'я», «Підтримувати гумор та жартівливий тон», «Мати витримку і терпіння» і т.ін.

Учитель-дефектолог, утілюючи корекційні цілі, відгукується на проблеми дітей, їхніх батьків. Надає консультації щодо збереження, підтримки та охорони здоров'я; запобігання виникненню можливих органічних розладів у дитини з особливими освітніми потребами.

Наприкінці навчального року командою інклюзивного навчання робиться аналіз річної роботи та прогнозується діяльність на наступний рік. Якщо дитина випускається зі школи – проводиться профорієнтаційна робота, підказуються варіанти можливого вибору подальшого навчання чи професійної підготовки.

Є велика надія, що дитина, пройшовши інклюзивну освіту, матиме більше шансів на повноцінне життя, матиме достатньо компетенцій, займе належне місце в суспільстві.

На жаль, роль учителя-дефектолога інклюзивної школи, як ключової фігури, не визначена діючими нормативно-правовими або методичними документами. Є лише вказівка на необхідність облаштування кабінету вчителя-дефектолога [2], але для педагогічних колективів, які мають наміри впроваджувати інклюзивне навчання, необхідні більш чіткі орієнтири.

Підсумовуючи, наголосимо, що саме вчитель-дефектолог може окреслити орієнтири навчання особливої дитини, бо він є носієм та провідником ідей інклюзивної освіти; ініціатором входження особливої дитини до ЗНЗ; координатором взаємодії з педіатричною службою, з батьками, психолого-медико-педагогічними консультаціями, дошкільними навчальними закладами, спеціальними навчальними закладами; учасником ініціативного осередку, корекційним педагогом; захисником прав дитини, її здоров'я та безпеки.

Література:

1. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи. – К.: Самміт-книга, 2009. – 272 с.
2. Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. – 2014. – № 4-5-6. – 100 с.
3. Інклюзивна модель освіти: аналіз законодавчого простору. – К.: Всеукраїнський фонд «Крок за кроком», 2008. – 526 с.
4. Сак Т.В. Контроль та оцінювання учнів в інклюзивному класі // Дефектологія. – 2010. – №1. – С.3-6; №2. – С.3-7.

Радецька І. В.*

СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ПРОФОРІЄНТАЦІЇ СТАРШОКЛАСНИКІВ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ

Стаття містить відомості про особливості запровадження профільного навчання англійської мови в Херсонській гімназії № 6, де таке навчання розбудовується на основі більш ніж півстолітнього досвіду поглибленого навчання предмета.

У нашій державі накопичилося багато протиріч між соціальним замовленням суспільства та пропозицією шкільної освітньої ланки. Тому не викликає сумнівів наявність нагальної потреби в глибокому реформуванні системи шкільної освіти в Україні. На жаль, таке реформування часто здійснюється безсистемно та без належної фінансової підтримки з боку держави, а також без урахування можливостей та потреб пересічного педагога та пересічного учня, у той час як ефективна реорганізація неможлива без якісного вивчення згаданого соціального замовлення, про яке ми зазвичай маємо

* © Радецька І. В.